

"Алаш жолы: ұлттық рухты біліктеткен ерекше көзқарас" Жос

Алаш автономиялы немесе алаш жолының қайраткерлері, қазақ қоғамында ұлттық рухты, шындықты, тінді біліктеткен тұлғалар. Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатұлы, Смен Сейфуллинұлы, Абай Құнанбайұлы сияқты тағыда басқа атақты тұлғалар өз үлесін қосқан, өз заманына даңықпен тұрғандары. Себебі, өздерінің өмірлерін аяқт етіп, халықтың бостандығын, қоғам мақсаттарын біріктірі орнаты қойды. Осы тақырыпты таңдау себебі, өйткені алаш қарттарының тасалан ерліктері қазақ жеріндегі тәуелсіздікке ұлттық рухты. Сол заманда байтан әр таңдай бір-бірімен үйлесімді Алаш пен оның даңықтарының білімге ұят деп санаймын, ол себептен де, осы тақырыптық қоғамдағы ролі, өзектілігі өте маңызды. Нәтижесінде, Алаш жолы: ұлттық рухты біліктеткен ерекше көзқарас?

Ең біріккенден, тарихқа көз жүгіртуіміз қажет. Сол кезеңде орыс халқының отарлауы қазақ адамдарына деген қысым, қуқық келісіну-інілік, түрлі лагерлерді қамқуы, лақап, яғни өтірік жауап табу, қолдан тасалан аятық, шындықты жасыру деген таңдайлар көп кездесті. Ал біздің ата-бабаларымыз өзінің патриоттық, адамгершілік ақылдарымен өз тұрғындарының халін көре алмай, өздерінің білімдері,

құш-қуаты арқылы алаңи автокөлімнен құрған
сонымен қатар, туындылары арқылы өмірлерін
азат етті. Мысалы, тәсілікті болу үшін
"Өмір зия" романымен салыстыра аламыз. Онда
Ұстаз бен шжірт басты кейіпкерлерді өлкіседі.
Ұстаз бен Кеңесары Қайып туралы үлкен теріс-
ты бастайды. Ал шжірт, ақталып
маңтан тұтып, ақпарат іздеп, ол тұнысты
дамытады. Бірақ, сол кезде оларға ұлтшылада
ден лауаз лақтырып тұрып істеген терістер
шытарын тібереді. Ақыр соңында шжірт тұрып
мен аурушарға арналған ышканада болады. Ал
Ұстаз төсі тартып, ауырып қалады. Мәңгі
өкінішпен өмірзая романындағы келісі идеясы мен
тақырып өте ұлыселеді себебі, біз білгеніміздей
қазақша тілді, ұлт пен рухты көтеретін,
тарих туралы шығармаларды жазуға тыйған.
Ал онық дәрдабы, оның жазына тыйып
бітуі ымын. Міне, осындай жағдайды білген
Міржақып Дулатұлы өз өмірін қастандық етіп
"Оян, Қазақ" атты ұлттық рухты, тілді
білімділік шығарма жазды. Оны, ұлыметке
көрсетпей сатып, таратқан қайраткеріміз.
Мәңгімен де, тереңді, отаныңды ұйыс, құрып
тұтқан онық бедені үшін не тасалайсың?!
Сонымен қатар, атартушы, дағынотан, білім
мен жылынды дамытқан, ағаш құндылығы -

тарды бірікші орнына қойып, 40 астам қара
сөздермен, түрлі шығармалары бар атақты
Абай Құнанбайұлының алын, мысал ретінде
қарастыра аламыз. Себебі, әлі күнге дейін оның
түпінділары өте өзінді және қызық
маңызды. Абай атамыз ақыл, қайрат, жүрек
деген қасиеттерді үйлестіре білудің маңызды-
ғын тазды адамдарға деген оның филосо-
фиялық тұрғыда білімі мен жанымен
үйрендіз керектігін жазды. Түпінді қасиетті-
лігі шығармалары арқылы түсіндіреді. Абай
Құнанбайұлының шығармаларын түсіген
адамдарда патриот^{тік} сезім оянады. Адам танымақ
эр қайраткері өз үлесін түрлі жағдаймен
қосты. Абай мен Міржақып туралы тазакан
ортағы да емес. Бір жағынан біз білмейміз
шынайы әлемде не болғаны, адамдар кеден
отқаны. Менің ойыма, эр жағдайда шынайылық
бергі жаны жана айтылды. Себебі, он кезде орыс
үкіметі барлық жасырын, эр қараңғы өртеп
түрді. Екіншіден, қолдан жасалған аштық
жағатында біздің тұрталарымыз, қазақпыз
дос барышыа көйек көрсетіп түрді. Біреуімен
азық-түлікпен бөлісіп, екіншісімен жоқтай-
лық қасиеттерін көрсетіп үйін де балды дос
ойлаймын. Шынымен де, бұл не деген арыстық
бір мезетте 2-3 млн адам қортылды. Қазақ
жанын тоғымын жана

маздатан, бірақ тәйімматадан ұлт бұны да
қайтары бейді. Себебі, қазір біз тәуелсіз,
ұжымдары, дамуымыз мемлекетіміз. Оның арқасы
ды біздің ата-бабаларымыздың қалың көрсетуінде
орын тармау салғанымыз зардабы, ол жерді
жетілуде, оны көріп аламыз зиялылары
қазақ тілін дамытуда көздеді. Оны біле
теңге, бізде қазақ тілінің беделін көтеруге
қажет деп ойлаймын. Себебі, бір тұтастай мемлекет
ретінде қалып, дамытудағы негізгі факторы ол
тіл. Тіл ұшытқан адам діні, ұлтты да
ұшытады.

Қорытындылай келсем, Адамшын, ұлттың рухын биіктейтін ерекше көзқарас. Адамшын зиялылары жайдан-жай қауымын құра салған жоқ. Әр кәсіптің мақсаты бар. Әр жасаған жатқай, басқа кәсіпкерге тәуелді немі байланысты. Қазіргі мен бұрынғы заманды салыстырсаң адамдар шардың өмірі ең турғы. Бұл кезде адам саны 2,5 млн болса, қазіргі таңда біз 8 млн астық. Адам құқықтары қорында, қаталық тәртіп жоқ, ерне заң бар. "Өзі тілдік бөрік бұл, өз тілінді құрметте" делен сөздердің зектілігі үлкен. Біз қазақ қоғамы қандай жатқайды бастап кешіргенімізді білгі. Тілімізді, дінімізді, тарихымызды білу және дамыту мақсаты жатары! Менің, бәлкі, әр патриоттың адал сөздерімен келісем.